ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 15.9.2014 г.
COM(2014) 562 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

относно изпълнението, резултатите и общата оценка на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.)

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

относно изпълнението, резултатите и общата оценка на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Повишаването на очакваната продължителност на живота в съчетание с ниската раждаемост ще доведе до значително застаряване на населението на Европа. Често се пренебрегва фактът, че застаряването е преди всичко голямо постижение, по-специално защото отразява успехите за намаляване на смъртността и възможностите на все по-голям брой хора в напреднала възраст, които са във форма и добро здраве. Вместо това този факт често се възприема като заплаха за динамиката на икономиката и устойчивостта на високо развитите социални системи в Европа.

В този контекст през септември 2010 г. Комисията предложи[1] 2012 г. да бъде определена за Европейска година на активния живот на възрастните хора. Тя подчерта, че запазването на солидарността между поколенията ще зависи по-специално от това дали родените по време на следвоенния бум в раждаемостта ще останат по-дълго на пазара на труда и ще бъдат в добро здраве, активни и независими възможно най-дълго време. Съветът и Европейският парламент приеха решението за Европейската година през септември 2011 г.[2], като добавиха към заглавието му „солидарността между поколенията“.

В съответствие с решението за определяне на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (наричана по-нататък „ЕГ2012“ или „Годината“) в настоящия доклад се прави преглед на изпълнението, резултатите и общата оценка на Годината въз основа на заключенията на външна оценка[3].

2. КОНТЕКСТ

2.1. Подготовка за Годината

Първите призиви за Европейска година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията бяха отправени по време на словенското председателство през първото полугодие на 2008 г. През юни 2009 г. Комисията даде началото на обществена консултация с цел да събере идеи и предложения от основните заинтересовани страни и експертите относно начините за постигане на максимално възможно въздействие чрез Европейска година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията.

[1] COM(2010) 462 окончателен, 6 септември 2010 г.

[2] Решение № 940/2011/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 14 септември 2011 г. относно Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.), ОВ L 246, 23.9.2011 г., стр. 5—10.

[3] Оценка на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.), Ecorys, декември 2012 г., въз основа на анализа на данните от проучвания на националните координатори и националните заинтересовани страни, интервюта, предварително проучване, анализ на социалните медии и примери от практиката.

Съветът прояви интерес към подобна инициатива през 2009 г., когато прикани Комисията да разработи дейности за повишаване на осведомеността, насочени към насърчаване на активния живот на възрастните хора, в това число чрез Европейска година[4].

При избора на темите беше приложен всеобхватен подход – заетост, здраве и независим живот, участие, солидарност между поколенията – който беше в съответствие с предварителните анализи и политически инициативи, проведени във връзка с активния живот на възрастните хора на европейско и международно равнище, но също така и с въпроси, будещи непосредствена загриженост, по-специално в контекста на стратегията „Европа 2020“. Включването на солидарността между поколенията беше подкрепено от Европейския парламент5.

Европейската година съвпадна с десетата годишнина от Международния план за действие от Мадрид във връзка със застаряването[6], в който се подчертава, че при остаряването си хората следва да се ползват с еднакъв достъп до активно участие в икономическия, социалния, културния и политическия живот на своите общества като основна цел на развитието.

2.2. Европейската година 2012 и нейните цели

ЕГ2012 положи усилия да посрещне предизвикателствата на застаряваща Европа чрез активен живот на възрастните хора в сферите на заетостта, участието и независимия начин на живот, като насочи вниманието си както към нуждите и правата на хората в напреднала възраст, така и към техните възможности и приноса им за икономиката и обществото.

Общата цел на Годината беше да мобилизира съответните участници за насърчаване на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията. Сред тези участници са държавите членки, техните регионални и местни власти, социалните партньори, гражданското общество и деловите среди, в това число малките и средните предприятия.

Конкретните цели са определени в член 2 от решението и могат да се обобщят, както следва:

- повишаване на общата осведоменост за положителните страни на активния живот на възрастните хора и гаранция за това, че този въпрос заема приоритетно положение в политическия дневен ред;

- стимулиране на дебат, обмен на информация и разширяване на взаимното обогатяване със знания с цел насърчаване на политиките за активен живот на възрастните хора;

[4] Заключения на Съвета от 20 ноември 2009 г. относно достойното остаряване в добро здраве

[5] Резолюция на Европейския парламент от 11 ноември 2010 г. относно демографското предизвикателство и солидарността между поколенията (2010/2027(INI))

[6] Доклад на ООН от Втората световна асамблея по въпросите на застаряването, Мадрид, 8—12 април 2002 г. A/CONF.179/9

- създаване на рамка за поемане на ангажименти и конкретни действия от страна на Съюза и държавите членки при включване на заинтересованите страни;

- поощряване на дейности, които ще допринесат за борба с възрастовата дискриминация[7], за преодоляване на стереотипите по отношение на възрастта и премахване на прегради.

2.3. Ресурси

С решението за ЕГ2012 се определя бюджетен пакет в размер на пет милиона евро за периода от януари 2011 г. до декември 2012 г. Не бяха отпуснати нови кредити за Европейската година, като парите бяха взети от съществуващите бюджетни кредити. Бюджетът за Европейската година бе използван главно за финансиране на комуникационните дейности на Годината (уебсайт на ЕС, подпомагане на държавите членки в областта на комуникациите, видеоматериали, медийна дейност и пр.), като по-малки суми бяха заделени за конференцията по откриването в Дания и проявата по закриване в Кипър, както и за външната оценка на Годината.

В сравнение с други Европейски години в последно време, ЕГ2012 разполагаше със значително по-малък бюджет. Поради това нямаше възможност за пряко финансиране на държавите членки. Това обаче не намали тяхната ангажираност към ЕГ2012. Парите, отделени за комуникационни дейности, бяха използвани в помощ на многобройни дейности на национално равнище.

Структурите и инструментите за управление, използвани на равнището на ЕС, бяха окачествени от външните оценители като адекватни и добре функциониращи.

3. ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ НА ЕВРОПЕЙСКАТА 2012 ГОДИНА

3.1. Дейности на равнището на ЕС

Повечето дейности на равнището на ЕС имаха за цел да подпомогнат заинтересованите страни в държавите членки и да улеснят тяхното участие в Европейската година. Програмата на ЕС беше по този начин изпълнена в тясно сътрудничество с националните координатори за Европейската година и групата на заинтересованите страни. Основната дейност на европейско равнище беше комуникационна и рекламна кампания, осъществена от външен изпълнител.

Комуникационният център на тази кампания беше уебсайтът на Европейската година[8], който предоставяше информация на 23 езика, при все че достъп до голяма част от съдържанието във връзка с конкретни инициативи имаше само на националния език на съответната държава, както и на английски език. На уебсайта се предлагаха освен това рекламни материали за използване от заинтересованите страни за техните собствени прояви.

[7] Вж. Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите

[8] http://europa.eu/ey2012

Изпълнителят на комуникационните дейности поддържаше мрежа за връзка с медиите с цел максимално достигане до медиите (печатни/онлайн/аудиовизуални) относно ключовите прояви; тези материали бяха представени и в месечен бюлетин.

Пет публикации бяха направени в помощ на заинтересованите страни. Две от тях бяха готови преди Годината и предоставиха факти и цифри: „Специално проучване на Евробарометър относно активния живот на възрастните хора“ (обхващащо 27 държави — членки на ЕС, и пет държави извън ЕС с бюлетини по отделните държави от ЕС)[9], а Евростат публикува статистически портрет на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията[10].

Брошура „Как да насърчим активния живот на възрастните хора в Европа“, изготвена съвместно с Комитета на регионите и Платформата Age — Европа, също беше публикувана непосредствено преди Годината с цел да насочи заинтересованите страни към схеми на ЕС за финансиране, които могат да бъдат свързани с активния живот на възрастните хора, и прикани по-специално регионалните и местните заинтересовани страни да ги използват по най-добрия възможен начин. Всъщност едно от основанията за липсата на по-голям бюджет за ЕГ2012 беше това, че за много от дейностите имаше възможност да бъдат финансирани по съществуващите програми.

В изданието на Social Europe Guide „Демография, активен живот на възрастните хора и пенсии“[11] е даден преглед на основните демографски тенденции, пред които е изправена Европа, и ответните действия на политиката, необходими за посрещане на предизвикателствата, пораждани от тези тенденции. В брошурата „Приносът на ЕС към активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“[12] са представени по-подробно многобройните инициативи на ЕС в помощ на лицата, вземащи политически решения, и заинтересованите страни в държавите членки за изпълнение на програмата относно активния живот на възрастните хора. В нея се подчертава, че за активния живот на възрастните хора са необходими политически действия в голям брой различни области, като заетост, пенсии, образование, здраве, иновации, изследвания, транспорт, ИКТ и жилища.

Освен това Европейската комисия организира през годината няколко прояви и конференции. Външната оценка потвърди големия им принос за постиженията на целите на ЕГ2012.

Под надслова „Да продължим да живеем активно – какво е нужно“ проявата по откриване се състоя в Копенхаген на 18—19 януари 2012 г., като неин домакин беше датското председателство на ЕС. Двудневната програма включваше изказвания на двама министри от правителството на Дания и двама комисари на ЕС. Заседанията бяха посветени на редица теми, сред които проблеми с пазара на труда, запазване на

[9] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_379_360_en.htm

[10] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-EP-11-001

[11] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6805

[12] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=en

активността и здравето, включване и мобилизиране на потенциала, иновации и доброволчество.

„Отразяване на остаряването и солидарността между поколенията“ беше конференция, състояла се в Брюксел на 19 и 20 март с цел предоставяне на възможност на журналистите за обмен на гледни точки относно начините за отразяване в медиите на теми, свързани с активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията.

На 3 април 2012 г. конференция на тема „Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве: от планиране към действия“ имаше за цел да събере мнения на заинтересованите страни относно това как да бъдат изпълнени дейностите в рамките на партньорството. Комисар Ласло Андор произнесе слово при откриването, в което наблегна върху полезните взаимодействия между ЕГ2012 и партньорството.

Конференцията „Добро управление за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве“ (Брюксел, 4 юни 2012 г.) показа, че насърчаването на активния живот на възрастните хора изисква интегрирано изготвяне на политиките, включващо различни равнища на управление и различни области на политиката.

Конференцията „Активният живот на възрастните хора — потенциал за обществото“, състояла се на 9—11 юли 2012 г. в Дъблин и открита от еврокомисаря за научните изследвания и иновациите, г-жа Мойра Гейгън-Куин, постави ударението върху човешките и социалните аспекти и последиците от активния живот на възрастните хора, както и върху връзката между застаряването, икономиката и иновациите. На тази проява беше проучена също така нуждата от по-нататъшни научни изследвания и бе представена публикацията „Застаряване на населението в Европа: факти, последици и политики“, в която са изложени резултатите от финансираното от ЕС изследване в областта на демографията.

Конференцията на Комисията „Една стъпка по-нагоре през по-късния етап от живота: как възрастните хора да се научат да живеят активно в солидарност между поколенията“ (Брюксел, 19—21 ноември 2012 г.) привлече силно представителство от: правителствени органи, включително националните координатори за изпълнението на Европейската програма за образование на възрастни; заинтересовани страни на международно, европейско и национално равнище; представители на висшето образование и научните изследвания; социални партньори; фирми; и проекти, финансирани по Програма „Учене през целия живот“, секторна програма „Грюндвиг“. Резултати от конференцията бяха меморандум и серия от работни документи относно това как възрастните хора да се научат да живеят активно и да остаряват и работят в добро здраве, както и да се обучават взаимно с другите поколения.

Церемония за наградите на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията се състоя на 13 ноември 2012 г. в Брюксел. На нея бяха отличени хора и инициативи, играли водеща роля и дали съществен принос за активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията. Еврокомисарят за заетостта, социалните въпроси и социалното приобщаване, г-н Ласло Андор, обяви наградените в седемте конкурсни категории.

С годишната награда на ЕС „Access City Award“ („Достъпен град“), връчена от заместник-председателя Вивиан Рединг на 3 декември 2012 г., специално внимание бе обърнато на нуждите от осигуряване на достъп за по-възрастните хора. В журито на ЕС бяха включени представители на организации на по-възрастните хора. Проявата по закриване на ЕГ2012 „От визии към действия“ бе проведена в Никозия на 10 декември 2012 г. Тя започна с изказване на президента на Република Кипър, последвано от слово на комисар Ласло Андор. В програмата бяха включени редица въпроси от настоящото положение със застаряването в Европа до все още неизползваните възможности на по-възрастните хора.

Освен дейностите по инициатива на Европейската комисия и председателствата, някои други институции също проявиха активност по време на Годината, работейки в тясно сътрудничество със сдружението на заинтересованите страни и гражданското общество.

Европейският икономически и социален комитет беше особено деен през Европейската година. Той създаде група за координиране на дейностите, свързани с Годината. Тази група организира пет публични прояви на различни теми, както и конференция по закриването на Годината[13].

Комитетът на регионите също допринесе много за Годината, като на 14 февруари 2014 г. организира форум[14] с цел стимулиране на нови инициативи на местно и регионално равнище и изграждане на нови партньорства за насърчаване на активния живот на възрастните хора и засилване на солидарността между поколенията.

ЕГ2012 се ползваше и от силната подкрепа на широко сдружение от организации на гражданското общество, водени от Платформата Age — Европа, чиято численост нарасна до повече от 60 членове. Членовете на сдружението участваха активно в многобройни инициативи по време на Европейската година и изготвиха пътна карта, представена на конференцията по откриването на Годината на 18 януари 2012 г. в Копенхаген.

Външната оценка подчерта в глава 3.6 голямото взаимно допълване между ЕГ2012 и други текущи дейности в областта на създаването на политики, като Бялата книга относно пенсиите, Демографския форум, Втората програма за здравето, Акта за достъпност, и по-специално Европейското партньорство за иновации относно активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.

3.2. Изпълнение в участващите държави

Всички участващи държави (27 държави — членки на ЕС, Исландия, Лихтенщайн и Норвегия) назначиха по един национален координатор (НК).

Работата на националните координатори започна много преди Европейската година, като първото заседание се състоя на 30 ноември 2010 г. НК подготвиха националните дейности, като насърчаваха местните и регионалните дейности и полагаха усилия да

[13] http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-closing-conference-ey2012

[14] www.cor.europa.eu/EY2012

включат всички заинтересовани страни в Европейската година. Те представиха на Европейската комисия национални работни програми, в които бяха изложени националните дейности, планирани за цялата 2012 година[15].

В националните работни програми бяха отразени различни контексти на политиката, по-специално във връзка с нуждите за активния живот на възрастните хора, приоритетите на политиката и разпределението на компетенциите, както и наличността на ресурси. Комисията обаче предложи някои общи прояви и дейности и подкрепи по-конкретно организирането на национални прояви по откриването и закриването, както и на кампаниите „Поколенията в училището“ и „Ден на потенциала на възрастните хора“ и Европейската схема за присъждане на награди. Външната оценка потвърждава целесъобразността на извършените видове дейности.

Проявите по откриването включваха общо 4 500 участници с висока степен на политическа подкрепа, демонстрирана по-специално чрез участието на високопоставени политици.

Петнадесет държави определиха 115 национални посланици на ЕГ2012 с оглед достигане до по-широка аудитория. Те идваха от различни кръгове: академични среди, представители на неправителствени организации, журналисти, актьори, бизнесмени. Броят на посланиците варираще от един (в Естония, Унгария и Полша) до 38 в Австрия.

Инициативата „Generations@school“ (Поколенията в училището) беше предложена по случай Европейския ден на солидарност между поколенията (29 април). Идеята беше по-възрастните хора да бъдат доведени в училищата и да се включат заедно с учениците в диалог между поколенията. Това се оказа ефективен начин за достигане до училищата в цяла Европа и за насърчаване на ангажираността с Годината на местно равнище. Освен това идеята помогна да се привлече вниманието на медиите, и по-специално на местните средства за масова информация. Инициативата бе подкрепена от Комисията посредством нейния изпълнител на комуникационните дейности, който осигури специално посветен уебсайт, указания, ресурси и практическа помощ за някои местни инициативи.

С европейския „Ден на потенциала на възрастните хора“ бе отбелязан Международният ден на възрастните хора (1 октомври) и бяха положени усилия те да бъдат мобилизирани като доброволци. Инициативата за Ден на потенциала на възрастните хора получи широка подкрепа в цяла Европа, като на водещите прояви присъстваха високопоставени политици, длъжностни лица и представители на неправителствени организации, както и лица, действащи като посланици на ЕГ2012. Европейската комисия подкрепи 25 от тези прояви. Външната оценка обаче показа, че тази инициатива не е била така широко подета, както в случая с „Поколенията в училището“, може би поради късното обявяване и недостатъчно уточнения ѝ формат (вж. стр. 52 и 79 от външната оценка).

ЕГ2012 задейства многобройни инициативи за насърчаване на активния живот на възрастните хора в държавите членки. През Годината бяха осъществени общо 748 национални и транснационални инициативи, ако броим само отразените в уебсайта на

[15] http://europa.eu/ey2012/ey2012main.jsp?catId=986&langId=en

ЕС. Организациите на гражданското общество подкрепиха 291 от тези инициативи. Германия, Испания и Италия бяха държавите с най-много инициативи в уебсайта на ЕС, следвани от Франция, Австрия и Полша. Тези дейности бяха насочени най-вече към обмен на знания и опит и повишаване на осведомеността.

Съгласно проучванията, проведени от оценителя (вж. глава 3.2 от външната оценка), темата, на която е било отделено най-много внимание, е участието в обществото, следвана от солидарността между поколенията. Приветстван бе фактът, че темата на Годината беше достатъчно широка, за да обхване определен брой различни теми, тъй като това даде възможност на заинтересованите страни да подберат нещо, което е най-важно от тяхна гледна точка. Данните от резултатите на онлайн проучването на националните координатори показват, че видовете предприети дейности са съобразени с нуждите на държавите членки и гражданите на ЕС. От своя страна, националните координатори и заинтересованите страни посочиха, че са имали възможност да подберат инициативите и да ги съобразят със собствените си контексти и приоритети, често с подкрепата на изпълнителя, отговарящ за комуникационните дейности на Комисията.

3.3. Интегриране на принципа на равенство на половете и социално приобщаване

За интегрирането на принципа на равенство на половете беше помислено още на етапа на подготовка за ЕГ2012 и той беше добре застъпен в сдружението на заинтересованите страни и в работните програми на няколко държави членки, като специално внимание бе обърнато на положението на възрастните жени, макар че малко внимание бе отделено на опита на възрастните мъже. Жените бяха добре представени сред националните координатори и сред говорителите и участниците в проявите, проведени през Европейската година (вж. глава 5 от външната оценка).

Освен това в обхвата на ЕГ2012 бяха включени широк кръг от въпроси, свързани с увреждания, по-специално във връзка със здравето и независимия начин на живот на възрастните хора. На равнището както на ЕС, така и на държавите членки, инициативите бяха пряко или косвено насочени към увреждания. Дейностите на ЕГ2012 осигуриха до голяма степен достъпа до проявите и бяха съобразени с различни аспекти, като жестомимичния език и транспорта в различни случаи. В уебсайта на ЕС имаше опции за по-едър шрифт, но външната оценка посочи, че той би могъл да бъде оформен по още по-достъпен начин за по-широк кръг от хора с увреждания, като слепота и слабо зрение, глухота и загуба на слуха.

4. КАКВО ПОСТИГНА ЕГ2012?

4.1. Успя ли ЕГ2012 да постигне своите цели?

Съгласно външната оценка Годината е оказала положително въздействие върху условията за активен живот на възрастните хора както на европейско, така и на национално равнище. Целите и дейностите на Годината са били правилно определени и подходът е бил успешен за постигане на целите (повишаване на осведомеността, насърчаване на дебатите и взаимно обогатяване със знания, създаване на рамка за поемане на ангажименти и конкретни действия, борба с възрастовата дискриминация).

Целта за **повишаване на осведомеността** беше до голяма степен постигната посредством инициативи и прояви на европейско и национално равнище, които бяха по-често насочени към съответните организации и групи на гражданското общество, отколкото към отделните хора.

Инициативата „Поколенията в училището“ мобилизира почти 480 училища и около 27 000 участници, а за Европейската схема за присъждане на награди бяха подадени 1 300 заявки (в това число на повечето от проявите на „Поколенията в училището“). В европейския „Ден на потенциала на възрастните хора“ взеха участие 11 000 души. Тези инициативи привлякоха до голяма степен вниманието на медиите към ЕГ2012, насочено към успешните действия и положителните примери, очертали се при разглеждането на заявките за награди. Общо взето, ЕГ2012 получи голямо отражение в медиите с 6 162 отпечатани статии, 3 432 статии в интернет и 329 радио- или телевизионни предавания.

Уебсайтът на ЕС беше наистина важен източник за заинтересованите страни, но привлече 212 822 индивидуални посетители, тоест по-малко посетители от уебсайтовете на предходните Европейски години (данните са за 400 000 за ЕГ2010 и 366 172 за ЕГ2011). Трябва обаче да се има предвид, че 19 държави имаха свои национални уебсайтове.

Степента на ангажираност със социалните медии от страна на гражданите и представителите на заинтересованите страни беше ограничена на равнището на ЕС, но по-съществена в някои държави. В Испания например бяха направени регистрации във Facebook и Twitter за обмен и разпространение на информация относно ЕГ2012. Счита се, че в Испания около 700 000 души са били обхванати чрез тези канали.

ЕГ2012 успя да **стимулира обществения дебат** и да **насърчи взаимното обогатяване със знания** по темите за активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията. По-конкретно, проявите по откриването в Копенхаген и в участващите държави имаха важни мултипликационни ефекти. Многобройни допълнителни прояви за диалог бяха организирани в течение на Годината във всички участващи държави. Силен акцент беше поставен също така върху разпространяването на добрите практики. Базата данни на ЕС беше мощен инструмент за обмен на информация за успешните действия и положителните примери. Определен брой национални и транснационални проекти насърчиха взаимното обогатяване със знания през цялата Година.

Необходимостта от борба с **възрастовата дискриминация** беше подчертана при много публични прояви и при работата по различни проекти. В този контекст беше по-специално подчертано колко е важно да бъдат подобрени възможностите за активен живот на работещите възрастни хора.

ЕГ2012 предложи сериозна **рамка за поемане на задължения и предприемане на конкретни действия**. Мобилизирането на организациите на гражданското общество около темата на Европейската година може да се разглежда като особено важно постижение. Включването на регионалните и местните органи на управление също беше значително, но то не се осъществи във всички държави.

ЕГ2012 насърчи някои държави или да укрепят вече съществуващ национален план за политики относно активния живот на възрастните хора и солидарността между

поколенията, или да разработят нови стратегии. Австрия например стартира през януари 2012 г. федерален план за възрастните граждани. В Испания беше приета Бяла книга. В нея бе направен анализ на основните аспекти, определящи качеството на живота на възрастните хора.

Редица държави стартираха програми за политики по случай Европейската година: през ноември 2012 г. в Белгия беше създаден нов Федеративен консултативен съвет за възрастните хора; Ирландия реши, че всеки регион с органи на местната власт в страната следва да има до края на 2013 г. своя собствена областна програма, съобразена с нуждите на възрастните хора; Полша прие през август 2012 г. правителствена програма за социалната дейност на възрастните граждани за периода 2012—2013 г.

4.2. Какво ни остави ЕГ2012?

През ЕГ2012 бяха създадени няколко инструмента за разработване на бъдещи политики. Някои успешни прояви и дейности имаха ново издание през 2013 г., като например инициативата „Поколенията в училището“, подкрепена на равнището на ЕС. Насоки за разработването на по-добри ответни действия на политиката към проблемите на застаряването бяха предоставени чрез ръководните принципи относно активния живот на възрастните хора, одобрени от министрите на ЕС по социалните въпроси на 6 декември 2012 година[16].

Деветнадесетте ръководни принципа са групирани по заглавните теми на Годината: заетост, активно участие в обществото и независим живот. Те са предназначени за държавите членки и други съответни равнища на управление, както и за организации, които имат да изпълняват своя роля за по-нататъшно подобряване на условията за активния живот на възрастните хора. Прилагането на тези ръководни принципи ще допринесе и за постигането на целевите показатели на стратегията „Европа 2020“ за заетост и намаляване на бедността, по-специално благодарение на това, че повече хора ще могат да работят по-дълго и да получат по-добри пенсионни права.

Друг инструмент в помощ на продължаващите усилия за постигане на целите на ЕГ2012 беше създаването на индекс за активен живот на възрастните хора (AAI)[17], който бе представен на проявата по закриването и разработен през Европейската година в тясно сътрудничество с Икономическата комисия за Европа на ООН (UNECE) и Европейския център за политика на социалното благоденствие и изследвания (Виена). AAI е мярка за различни измерения на активния живот на възрастните хора и дава количествена оценка на неизползваните възможности за всяка държава. Индексът следва да помогне на лицата, вземащи политически решения, да идентифицират предизвикателствата и нереализираните възможности за по-активно участие на възрастните хора в икономиката и обществото и да позволи да бъде следен напредъкът. Работата по този индекс продължава, така че той може да се актуализира въз основа на по-нови данни и да бъде евентуално изчислен на поднационални равнища.

[16] Декларация на Съвета относно Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.): Перспективи, Брюксел, 7 декември 2012 г.

[17] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1837&furtherNews=yes

Сдружението на заинтересованите страни на ЕГ2012 представи на 10 декември 2012 г. преразгледана пътна карта[18] на организираната от кипърското председателство конференция по закриването в Никозия. В нея бяха включени многобройни инициативи за последващи действия, които да запазят и занапред ориентацията на Европейската година. Една от инициативите е да се изготви спогодба на кметовете относно демографските промени по образеца на спогодбата на кметовете относно устойчивата енергия[19]. Така ще се осигури рамка, даваща възможност на лицата, вземащи политически решения на местно и регионално равнище, да поемат задължения за предприемане на нови ответни мерки за застаряването. Тази цел за изготвяне на такава спогодба се преследва сега в контекста на Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве (EIP AHA) и неговата група за действие в областта „Иновации за сгради, градове и околна среда, съобразени с нуждите на възрастните хора“. [20]

EIP AHA представлява съществен принос от страна на ЕС за постигането на целите на ЕГ2012[21]. Европейската комисия идентифицира застаряващото население като социално предизвикателство, общо за всички европейски държави, и му отдаде приоритетно значение в Съюза за иновации, една от водещите инициативи на „Европа 2020“. Комплексната цел на партньорството е да се увеличи с две години средната продължителност на живота в добро здраве в ЕС до 2020 г. В Стратегическия план за изпълнение на тази инициатива са определени приоритетни действия за посрещане на предизвикателството, свързано със застаряването посредством иновации, като ударението се поставя върху три основни области: Мерките във връзка с активния живот на възрастните хора, разработени в контекста на ЕГ2012, могат да продължат в по-широката рамка на EIP AHA, допринасяйки по този начин за постигане на целите на „Европа 2020“.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията успя да мобилизира голям брой правителствени и неправителствени дейци. Тя помогна за предаването на един по-положителен образ на застаряването на населението, като изтъкна възможностите на възрастните хора и насърчи тяхното активно участие в обществото и икономиката.

Много държави членки и организации на гражданското общество използваха Европейската година като възможност за разработване на нови инициативи или засилване ролята на вече съществуващите такива. Дейностите, инициирани от ЕГ2012, показаха нарастващия интерес към активния живот на възрастните хора. За тази цел бяха разработени или са в процес на разработване няколко инструмента, и по-

[18] http://www.age-platform.eu/images/stories/Updated_EY2012_Roadmap_Coalition_FINALVERSION1.doc

[19] http://www.covenantofmayors.eu

[20] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=en

[21] „Осъществяване на Стратегическия план за изпълнение на Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве“, COM(2012) 83 final

конкретно ръководните принципи на активния живот на възрастните хора, индексът за активен живот на възрастните хора, спогодбата относно демографските промени.

Приканват се лицата, вземащи политически решения в държавите членки, да използват по най-добрия възможен начин тези инструменти. ЕС ще продължи да ги подкрепя. Това ще става под формата на политически насоки в контекста на европейския семестър, в чиито рамки към повечето държави членки бяха отправени препоръки относно оставането на работа до по-напреднала възраст, а напоследък и специфични за държавите препоръки относно дългосрочните грижи. Активният живот на възрастните хора е освен това важна област за социални инвестиции, както бе подчертано в съобщението на Комисията „Социални инвестиции за растеж и сближаване“[22]. В този контекст Комисията призова настоятелно държавите членки да използват ръководните принципи за активен живот на възрастните хора и солидарност между поколенията, както и индекса за активен живот на възрастните хора.

Активният живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве е, както се вижда, един от инвестиционните приоритети на Европейския социален фонд (ЕСФ) през програмния период 2014—2020 г. Има налично финансиране за проекти, насърчаващи активния живот на възрастните хора, в рамките на широка гама от различни програми и финансови инструменти на ЕС. Един от приоритетите на Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве е привеждането на тези програми/инструменти в съответствие с идентифицираните приоритети във връзка с активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве, като се избегнат дублиранията между различните инструменти[23].

По отношение на тематичния стълб в рамките на ЕГ2012, насочен към независим живот на възрастните хора, Комисията оказва съдействие на Комитета за социална закрила при изготвянето на доклад относно дългосрочните грижи, публикуван през юни 2014 г. В него са проучени начини за преодоляване на несъответствието между търсенето и предлагането на дългосрочни грижи чрез съответни инвестиции в мерки, които намаляват необходимостта от дългосрочни грижи и повишават ефективността на тяхното предоставяне, в това число чрез използването на основани на технологиите услуги[24]. Този стълб се основава и на примери от партньорите на EIP AHA. Работата по тези въпроси продължава и в контекста на Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве, което показва как ЕС може да помогне на държавите членки чрез улесняване на обмена на най-добри практики, изследователска дейност и изпитване на нови решения, както и чрез насърчаване на техническите и социалните иновации.

[22] COM(2013) 83 final, 20 февруари 2013 г.

[23] COM(2012) 83 final

[24] Вж. изследването в помощ на Комитета за социална закрила ИКТ—AGE: „Стратегии за дългосрочни грижи за независим живот на възрастните хора“, извършено от Института за бъдещи технологични изследвания (JRC-IPTS) към Съвместния изследователски център на ЕК.
http://is.jrc.ec.europa.eu/pages/EAP/eInclusion/carers_ICTAGE.html

ЕГ2012 допринесе за трайното установяване на активния живот на възрастните хора в дневния ред на европейските и на голяма част от националните политики чрез използване на междусекторен и многостранен подход. Тази ориентация следва да се запази. Голямата солидарност между поколенията, характерна за обществата и социалните системи на Европа, може да бъде запазена при условията на застаряващо население и ограничени бюджети, само като активният живот на възрастните хора се насърчава във всичките му форми.